

ART IN DEMOCRACY

A DEMOKRATIKUS ÉRTÉKEKÉRT FOLYTATOTT KÜZDELEM
KORTÁRS EURÓPAI MŰVÉSZEK SZEMÉVEL

OKTATÁSI SEGÉDLET

A KIÁLLÍTÁS
MEGTEKINTÉSE

Európai Parlament

© Európai Unió, 2023

A SABAM (Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs, rue d'Arlon 75-77, 1040 Brüsszel, Belgium) műsortárában található művek bármilyen többszörözése, feldolgozása, részleges módosítása vagy televízió, kábelén vagy online történő továbbközvetítése tilos a SABAM előzetes engedélye nélkül.

Tel.: 02/286.82.80,
Internet: <http://www.sabam.be>
Mailto: visual.arts@sabam.be

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	5
1. Rész: A műalkotások jegyzéke és kapcsolatuk a demokráciával	6
1. Az Európai Unió. Az európai projekt. A demokrácia és játékszabályai	7
2. Közéleti és politikai szerepvállalás	11
3. A polgárok kapcsolata a közigazgatással és az igazságszolgáltatással	16
4. A demokráciát fenyegető kockázatok és veszélyek. A civil társadalom ellenállása az elnyomással szemben	19
5. A tömegmédia és a demokrácia	27
6. A demokrácia és a városok átalakulása	31
7. A művészet demokratizálódása	35
2. Rész: Interjúk a művészekkel	40
3. Rész: Óraterv - A demokrácia vizsgálata a művészetben és a művészetben keresztül	46
További Források	54

A témák és a kapcsolódó műalkotások áttekintése:

1. Az Európai Unió. Az európai projekt. A demokrácia és játékszabályai

- Françoise Schein (*1953) – *IDEOGLYPHE EUROPEËN*, 1988, Belgium **INTERJÚ**
- John Vassar House (1926–1982) – *PARLAMENTO EUROPEO 1979*, 1979, USA
- John Goldie Lynch (*1946) – *HÉMICYCLE STRASBOURG*, 1987, Hollandia
- Olivier Strebelle (1927–2017) – *CONFLUENCES*, 1989, Belgium

2. Közéleti és politikai szerepvállalás

- Fabian Edelstam (*1965) – *PORTRAIT OF PAUL-HENRI SPAAK*, 2013, Svédország
- *A GONDOLATSZABADSÁGÉRT JÁRÓ SZAHAROV-DÍJ PLAKÁTJA* (1993)
- Continental márkájú írógép – Antall József írógépe. Magyarország
- Paul Graham (*1956) – *UNTITLED, BELFAST (CONCRETE BENCH)*, Egyesült Királyság
- Jörg Immendorff (1945–2007) – *WÄHLE*, 1979, Németország

3. A polgárok kapcsolata a közigazgatással és az igazságszolgáltatással

- John Goldie Lynch (*1946) – *GIROKANTOOR*, 1983, Hollandia
- Hanna Collins (*1956) – *POWER IS WORK, WORK IS POWER*, 1990, Egyesült Királyság **INTERJÚ**
- Galli (*1944) – *AN DAS VERSORGUNGSAMT*, 1983, Németország

4. A demokráciát fenyegető kockázatok és veszélyek. A civil társadalom ellenállása az elnyomással szemben

- Willi Doherty (*1959) – *ENDURING*, DERRY, 1992, Egyesült Királyság
- Willi Doherty (*1959) – *MANY HAVE EYES BUT CANNOT SEE*, 1992, Egyesült Királyság
- Two/Four/Two (1996-ban létrehozott művészcsoporthoz) Costas Mantzalos (1963) & Constantinos Kounnis (*1973) – *BELIEVE IN ME*, 2007, Ciprus **INTERJÚ**
- James Hanley – *The Convert*, 1992, Írország
- Andrey Daniel (1952–2019) – *TRILOGY: THE ELUSIVE MEANING OF CAUSE AND EFFECT, TO BRUEGEL; THE MATING SEASON OF THE LEVIATHANS; THE DEATH OF THE WORKER X*, 2009, Bulgária
- Flo Kaserau (*1985) – *FEARS OF A MUSEUM DIRECTOR*, 2014, Észtország
- Yannis Gaitis (1923–1984) – *THE PARADE*, 1983, Görögország
- Dan Wolgers (*1955) – *HÄR SLUTAR ALLMÄN VÄG* (sorozat), *END OF PUBLIC ROAD III*, 1995, Svédország

5. A tömegmédia és a demokrácia

- Olaf Metzel (*1952) – *IL MESSAGERO, MERCOLEDI 12. OTTOBRE 1988*, 1989, Németország
- Antoni Clavé (1913–2005) – *NEW YORK II*, 1989, Spanyolország
- Anna Baumgart (*1966) – *WALL*, 2008, Lengyelország
- Frank Thiel (*1966) – *BERLIN* (6 fotóból álló sorozat), 1990, Németország

6. A demokrácia és a városok átalakulása

- Nadezhda Oleg Lyahova (*1960) – *MOTIF I (STATE MACHINE)*; 4/1. kiadás, Bulgária
- Rafal Olbinski (*1945) – *LA POLOGNE DANS L'U.E.*, Lengyelország
- Vasilena Gankovska – *AN AFTERNOON AT BURGGARTEN #2*, „A Burggarten Afternoon” című sorozat, 2007, Bulgária
- Boris Missirkov (*1971) & Georgi Bogdanov (*1971) – *VALCHEVS FAMILY, BUZLUZHA PEAK*, (A „Weekend 2126” című sorozatból; 3 + 1 kiadás), 2008, Bulgária

7. A művészet demokratizálódása

- Jaan Elken (*1954) – *KNOCK, KNOCK KNOCKING ON HEAVEN'S DOOR*, 2007, Észtország
- Joep Van Lieshout (*1963) – *MEDICINE CABINET*, 1992, Hollandia **INTERJÚ**
- Marko Blažo (*1972) – *WARHOL 1*, 2007, Szlovákia
- Ruth Bianco (*1954) – *LINES OF MIGRATION*, 2020, Málta **INTERJÚ**
- Edith Karlson (*1983) – *FAMILY*, 2019, Észtország

BEVEZETÉS

Ezen oktatási segédlet célja, hogy **gyakorlati útmutatást nyújtson a tanároknak a Art in Democracy című kiállításához**. A kiállítást előben különböző brüsszeli és strasbourgi helyszíneken lehet megtekinteni, de ami a legfontosabb, hogy **az összes anyag online is elérhető**. Ez a tájékoztató **általános szempontokat** érvényesít, hogy **nemzetközi szinten** is használható legyen, és az országoként **eltérő oktatási környezethez lehessen igazítani**. Használja fel szabadon, igényei szerint!

A következő, **2024 júniusában tartandó európai választások közeledtével** a diákoknak érdemes lehet elgondolkodniuk arról, hogy mi a demokrácia, és mit jelent számukra. Ha az **európai művészek szemszögéből** vizsgálják meg Európát és **demokratikus értékeit**, lehetőségük nyílik arra, hogy **esztétikai és tapasztalati tanulás révén foglalkozzanak a demokrácia és a demokratikus értékek témájával**. A művészi kifejezés **elősegítheti a diákok szerepvállalását, megkönnyítheti az osztálytermi vitákat, és ösztönözheti a témáról való gondolkodást**.

A 1. szakaszban a segédlet **konkrét információkat nyújt arra vonatkozóan, hogy a hét kiválasztott téma és a kiállításon bemutatott egyes műalkotások hogyan kapcsolódnak a demokrácia átfogó témájához**. Minden műalkotásról szóló rész alatt talál egy **„Tipp a tanároknak”** című részt, amelyben néhány gyakorlati ötletet adunk arra vonatkozóan, hogy az adott művészeti példa alapján hogyan lehet a diákokat alkotómunkára ösztönözni.

A segédlet 2. szakaszában ötleteket kaphat arra vonatkozóan, hogy miként lehet felhasználni az **interjúkat**, amelyekben a művészek a kiállításon látható alkotásaikról beszélnek, valamint elmondják személyes véleményüket arról, hogy mi a művészet szerepe a demokráciában. Ebben a részben találja a művészek **legfontosabb kijelentéseit** és az osztályteremben felteendő **5 kérdést**. A téma iránti érdeklődés felkeltése érdekében ajánljuk, hogy először a diákokat kérdezze meg, mi a véleményük a művészetnek a demokráciában betöltött szerepéről, ezt követően pedig hasonlítsák össze e véleményeket a művészekével.

Ami még fontosabb: a segédlet 3. szakasza konkrét **óratervet** tartalmaz. Gyakorlati szempontokat kínál a tanárok számára, valamint többféle tevékenységet, amelyet az osztályteremben lehet végezni. A diákok feladata, hogy fogalmazzák meg gondolataikat és érzéseiket, folytassanak vitát, kössenek kompromisszumokat, vagy kövessék a csoportban többségi szavazással hozott döntéseket. Ily módon az elmélet helyett valódi tapasztalatok, interakciók és a közös cél érdekében másokkal való együttműködés révén érthetik meg, hogy mi a demokrácia.

Kapcsolat a 'Art in Democracy' című kiállítással

A Art in Democracy című kiállítás anyagát az Európai Parlament kortárs művészeti gyűjteményének műveiből válogattuk. A gyűjteményt Simone Veil – a közvetlenül választott Európai Parlament első elnöke – alapította 1980-ban. A mára több mint 500 európai alkotásból álló egyedi gyűjtemény Európa „Egyesülve a sokféleségben” mottóját is kiválóan példázza. Tükrözi Európa kulturális örökségét, valamint kifejezi kulturális identitását és a kultúrák közötti párbeszédet. A gyűjtemény folyamatosan növekszik, és művészi eszközökkel illusztrálja az Európai Unió által eddig bejárt utat, valamint azt, hogy mit kell még felépíteni és létrehozni.

A Art in Democracy című kiállításához a művészet kulturális és kommunikációs erejének tudatában válogattuk a gyűjteményből a műveket, melyeket a demokráciát különböző szempontból vizsgáló hét tematikus csoportban mutatunk be a közönségnek.

1. RÉSZ

A műalkotások jegyzéke és kapcsolatuk a demokráciával

Ebben a szakaszban a kiállítás részét képező összes műalkotást hét tematikus terület szerint csoportosítjuk. Egyes műalkotások e témák közül többhöz is kapcsolódnak. A műalkotásokat másként is csoportosíthatja vagy rendezheti saját tanítási követelményei alapján. Az egyes műalkotásokra vonatkozó információk célja, hogy hangsúlyozzák a műalkotásnak a demokrácia témájával való kapcsolatát. Az egyes műalkotások alatt egy „Tippek tanároknak” rovatban ötleteket talál ahhoz, hogyan inspirálhatja alkotómunkára saját tanulóit. A 3. szakaszban található óratervet hozzáigazíthatja azokhoz a műalkotásokhoz, amelyekkel dolgozni szeretne. A cél nem csupán az, hogy a tanulók fejlesszék művészi önkifejezésüket, hanem az is, hogy elgondolkozzanak az elért eredményeken és megbeszéljék azokat.

1. Az Európai Unió. Az európai projekt. A demokrácia és játékszabályai

Ez az első téma az európai integrációval foglalkozó gyűjtemény műalkotásait és az ahhoz kapcsolódó ötleteket mutatja be. Többek között olyan szempontokra terjed ki, mint:

- az európai integráció;
- az Európai Parlament mint a demokrácia központi eleme;
- a hatáskörök megosztása az EU-ban;
- az EU – a kultúrák, emberek, nyelvek stb. sokaságának ötvöződése, valamint a testvériség, a megértés és az együttélés iránti állandó törekvés.

Françoise Schein < Ideoglyphe Européen > (1988)

Ez a műalkotás egy rozsdásított fémfelületre helyezett, egymást keresztező útvonalak és irányok komplex, labirintusszerű mintázatából áll. Ezen a mintázaton belül apró elektromos izzók jelzik, hol lennének az EU fővárosai a kontinens térképén. Ezenkívül kis órák sora mutatja a különböző időzónákat, ami az országok közötti megértést és megállapodást jelképezi.

A művész így határozta meg domborművét: „egy absztrakt műalkotás, amely valójában az európai integráció témájával foglalkozik. Ez a mű, amely egy mozgásban lévő és dinamikus kontinens határait ábrázolja, két évvel a berlini fal leomlása előtt született. Egy olyan esemény előérzete, amely a második világháborút követően megváltoztatta Európa arculatát. A szobor elkészítése előtt tíz évig New Yorkban éltem; a távollét és elidegenedés hosszú időszaka volt ez, amely – a kívülálló nézőpontnak köszönhetően – kétségtelenül lehetővé tette számomra annak megértését, hogy Európa összes országa között létezik egy összetartó erő, amely valójában egy nép, az európaiak által létrehozott kohézió”.

Az *Ideoglyphe* az egyik első darabja volt a művész 1989-től készített számos nagyszabású művének. Nemzetközi városi művészeti projektje, amelyet európai fővárosok különböző metróállomásain mutattak be, egy alapvető témára fókuszált: a hálózatra. Alkotásain

keresztül a művész azt fejezte ki, mennyire szoros kapcsolat van a tudás és a demokrácia között.

Tippek tanároknak:

Kérje meg a tanulókat, hogy:

- rajzolják fel az EU térképét;
- keressenek kreatív módszereket a fővárosok térképen való kiemelésére;
- keressenek kreatív módszereket az uniós tagállamok összekapcsolására;
- kreatív módon jelezzék, hogy a tagállamok mikor csatlakoztak az EU-hoz.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/collections/ideoglyphe-europeen/>

INTERJÚ

https://multimedia.europarl.europa.eu/en/video/art-in-democracy-exhibition_EP156086

John Vassar House < Parlamento Europeo > (1979)

A *Parlamento Europeo* az Európai Parlamentnek a kontinensen a parlamenti demokrácia mozgatórugójaként betöltött kulcsfontosságú szerepét mutatja be. Egy nagyméretű iránytűre, asztrolábiumra vagy tudományos navigációs műszerre emlékeztet, és Európa történetének egy különleges pillanatát szimbolizálja: az általános választójog Európai Parlamentben való bevezetését. Az 1979-es választásokról megemlékezve azt a pillanatot örökíti meg, amikor több európai ország a csatlakozás küszöbén állt.

A gyűrű ék formájú elemei a kilenc tagállamot jelképezik, méretük pedig a szavazati súlyukkal arányos. Az elemek külső felülete az egyes országok egyediségét ábrázolja, míg a gyűrű belső felülete az Európai Parlamenten belüli egységüket szimbolizálja.

A belső gyűrű három, az óramutató járásával ellentétes irányú mozgása az európai együttműködés közelmúltbeli fejlődését szemlélteti időrendi sorrendben: Franciaország és Németország, Benelux-államok és Olaszország, majd Dánia, Egyesült Királyság és Írország. Görögország éppen arra vár, hogy beléphessen a körbe. A szobor talapzatát, amely a választókat szimbolizálja, különböző politikai áramlatok alkotják, amelyeken az egész parlamenti struktúra alapul. Ezek az áramlatok kinetikus erőként hatnak, lendületet adva a Parlament tevékenységeinek.

Ezeket a mély gondolatokat egy képzeletbeli iránytűre vagy órára emlékeztető, lenyűgöző forgó mechanizmus testesíti meg. A tengelye mentén meredek szögben megdőlt szobor az 1979-es Európai Uniót alkotó és az ahhoz hamarosan csatlakozó országok tevékenységének összehangolt mozgását szemlélteti.

Tippek tanároknak:

Kérje meg a tanulókat, hogy:

- gyűjtsenek képeket az uniós tagállamokról;
- gondolkozzanak azon, milyen művészeti formában és technikákkal rendezhetnék el a tagállamokat az Európai Unióhoz való csatlakozásuk időrendjét szemléltetve.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/collections/parlamento-europeo-1979/>

John Goudie Lynch < Hemicycle Strasbourg > (1987)

Ez egy pillanatkép egy 1987-ben, az ülésteremben tartott plenáris ülésről, amelyen az Európai Parlament akkori elnöke, P. Dankert elnökölt. Az ülésterem az európai jogszabályok megvitatásának helyszíne. A jelenet rengeteg olyan apró momentumot örökít meg (suttogva beszélgetés, dokumentumok tanulmányozása és számos egyéb pillanat), amelyek jellemzően előfordulnak a plenáris ülésteremben. A kép egy töredéknyi pillanatba sűríti egy demokratikusan megválasztott európai intézmény mindennapi munkáját.

Tippek tanároknak:

A csomag 3. részében található óratervben több konkrét ötletet is kínálunk.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/collections/hemicycle-strasbourg/>

Oliver Strebelle < Confluences > (1989)

Oliver Strebelle szembetűző alkotása egy robusztus, hengeres törzsű fára hasonlít, amely a magasba emelkedik, szétterülő ágait pedig acélcsővekből álló csoportok alkotják. Ezek a csövek összefonódnak és szétterjednek, finoman behálózva az Európai Parlament Paul-Henri Spaak épületének átriumát.

A műalkotás egy lépcsősor közepén helyezkedik el, amely az Európai Parlament protokollbejáratától indul – ahol az államfőket és más magas rangú személyeket fogadják – és a harmadik emeletre vezet, ahol az ülésterem található. A brüsszeli üléstermet rövid plenáris ülésekre vagy konferenciákra használják, míg a fő plenáris üléseket Strasbourgban tartják. Ez a műalkotás a földszinten lévő közös alaptól kiindulva az együttlét, a találkozás, a testvériség és a kölcsönös megértés színterét jelképezi, hangsúlyozva annak fontosságát, hogy az európai nemzetek erősítsék ezeket a tulajdonságokat egymással fenntartott kapcsolataikban és közös törekvéseikben.

Tippek tanároknak:

Kérje meg a tanulókat, hogy:

- keressenek új vizuális kifejezési formákat az Európán belüli találkozási pontok („confluences”) megjelenítésére,

vagy

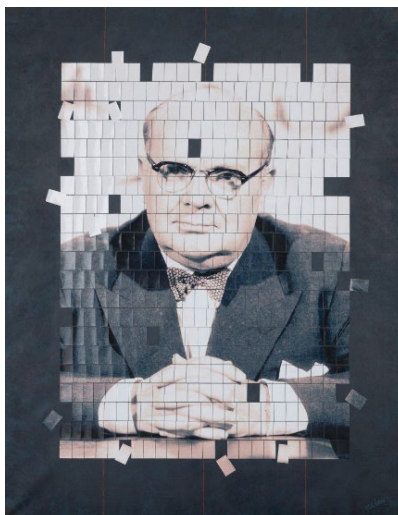
- készítsenek saját szobrot, amely az EU-n belüli összetartozást szimbolizálja.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/collections/confluences/>

2. Közéleti és politikai szerepvállalás

A következő műalkotások az európai szabadságért és demokratikus értékekért küzdő ember archetípusát megtestesítő személyiségek előtt adóznak tisztelettel. Példájuk jól mutatja, hogy az egyes politikai szereplők elkötelezettsége, folyamatos erőfeszítései és vezető szerepe mennyire meghatározó a parlamenti demokrácia létrehozásában és sikerességében.

Fabian Edelstam < Portrait of Paul-Henri Spaak > (2013)

Az európai politikára és az Európai Gazdasági Közösség (EGK) létrehozására gyakorolt jelentős befolyása miatt „Mr. Európaként” is emlegetett Paul-Henri Spaak (1899. január 25. – 1972. július 31.) Belgium első miniszterelnöke lett 1938-ban, és a II. világháború alatt a belga kormány külügyminisztere volt. A multilateralizmus támogatójaként Spaak elősegítette a nemzetközi együttműködést, és remélte, hogy ebbe a Belgium és a NATO ellenségének számító geopolitikai szereplőket – például a Szovjetuniót és szatellitállamait – is sikerül bevonni. 1957 májusában a NATO második főtitkára lett. A nemzetközi ügyekben szerzett tapasztalatáról tanúskodik, hogy 1945-ben ő elnökölt az Egyesült Nemzetek Szervezetének első közgyűlésén, és 1949-ben ő írta alá Belgium részéről az Észak-atlanti Szerződést.

Róla nevezték el az Európai Parlament azon épületét, ahol a protokollbejárat található, valamint a brüsszeli üléstermet is, ezzel elismerve azokat az eredményeket, amelyeket Európa e befolyásos államférfinak köszönhet.

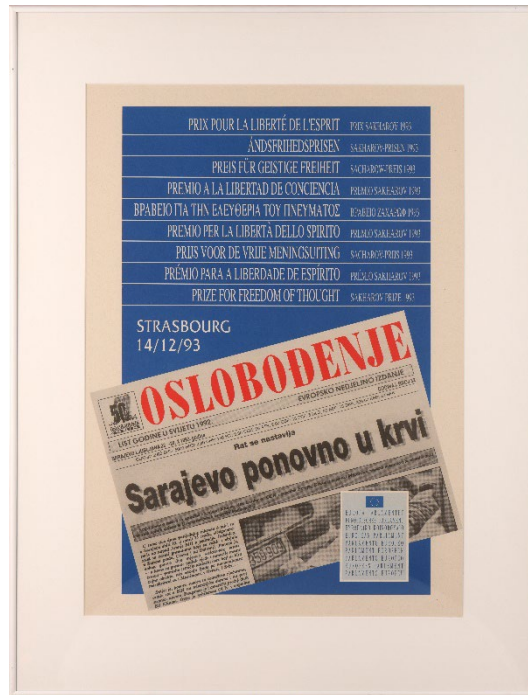
Tippek tanároknak:

Kérje meg a tanulókat, hogy:

- nevezzenek meg olyan személyiségeket, akik fontosak voltak az Európai Unió építése és fejlődése szempontjából. Ezek lehetnek olyan történelmi alakok is, akik jóval korábban éltek, pl. Kant.
- rajzolják le vagy fessék meg azoknak a személyeknek a portréját, akik ebben az összefüggésben a legnagyobb hatást tették rájuk.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/collections/portrait-of-paul-henri-spaak/>

< A gondolatszabadságért járó Szaharov-díj plakátja > (1993)

Az Európai Parlament gondolatszabadságért járó Szaharov-díja az Európai Unió által odaítélt legrangosabb díj, amely az emberi jogok érvényesítéséért folytatott küzdelmet ismeri el. A díjjal olyan személyeket, csoportokat és szervezeteket tüntetnek ki, akik vagy amelyek kiemelkedően hozzájárultak a gondolatszabadság védelméhez. A díj és az ahhoz kapcsolódó hálózat révén az EU segítséget nyújt a díjazottaknak, támogatva őket és segítve szerepvállalásukat az ügyük előmozdítására irányuló erőfeszítéseik során.

A díjazottak köre igen széles: találhatók közöttük politikai disszidensek, politikai vezetők, újságírók, ügyvédek, civil társadalmi aktivisták, írók, édesanyák, feleségek, kisebbségi vezetők, egy terrorizmusellenes csoport, békeaktivisták, egy kínzásellenes aktivista, egy karikaturista, hosszú ideje börtönben lévő lelkiismereti foglyok, egy filmrendező, az ENSZ mint intézmény, valamint egy, az oktatáshoz való jogért küzdő gyermek. A díj a véleménynyilvánítás szabadságát, a kisebbségek jogainak védelmét, a nemzetközi jog tiszteletben tartását, a demokrácia elmélyítését és a jogállamiság megvalósítását mozdítja elő. Több díjazott, köztük Nelson Mandela, Malála Júszafzaj, Denis Mukwege és Nádía Murád később Nobel-békedíjat is kapott.

Az Európai Parlament minden év végén egy hivatalos plenáris ülés keretében ítéli oda a díjat Strasbourgban. A Szaharov-díjazottakat az Elnökök Értekezlete választja ki: ez egy, az Európai Parlament elnöke által irányított testület, amely a Parlamentben képviselt valamennyi képviselőcsoport vezetőiből áll. Ez a közös döntéshozatali folyamat biztosítja, hogy a díjazottak kiválasztása valóban demokratikus európai perspektívát tükrözzön. A Szaharov-díj nem csupán egy személy vagy csoport elismerése vagy jutalmazása, hanem egy adott ügy támogatása és legitimálása is egyben.

Tippek tanároknak:

Kérje meg a tanulókat, hogy:

- válasszanak ki egy vagy több Szaharov-díjast, akik a gondolatszabadság szempontjából fontosak számukra (a felsorolásuk itt található: <https://www.europarl.europa.eu/sakharovprize/hu/home>)
- gondolkozzanak azon, milyen művészeti formában ábrázolhatnák őket és az általuk képviselt ügyet, pl. kollázs, festett vagy rajzolt portré, plakát, képes történet, videó/reel.

<https://www.europarl.europa.eu/sakharovprize/hu/home>

< Antall József írógépe >**Az Európai Parlament Művészeti és Kulturális Gyűjteménye**

Antall József (1932. április 8. – 1993. december 12.) jelentős szerepet játszott Magyarország történelmében a kommunista uralom megszűnése után demokratikusan megválasztott első miniszterelnökként. Tanár, könyvtáros, történész és egyben politikai személyiség is volt. 1989 és 1993 között ő vezette a Magyar Demokratikus Fórumot (MDF). A párt elnökeként koalíciót alakított ki két másik párttal, a Független Kisgazdapárttal (FKgP) és a Kereszténydemokrata Néppárttal (KDNP). Az ország kormányozhatósága érdekében megállapodást kötött a Szabad Demokraták Szövetségével (SZDSZ), ezzel lefektetve a magyar demokrácia parlamenti működésének alapjait.

Az Európai Parlament egyik brüsszeli épületszárnyát, amelyet 2009-ben avattak fel, Antall Józsefről nevezték el. Az írógép az Antall család és a Magyar Országgyűlés ajándéka volt.

Tippek tanároknak:

Kérje meg a tanulókat, hogy:

- végezzenek kutatást Antall Józsefről és a magyar demokráciában betöltött szerepéről, és fessenek vagy rajzoljanak róla olyan portrét, amely érzékelteti politikai jelentőségét (pl. a háttér elemeivel); az írógép és a modern média összehasonlításaként készítsenek kollázst, amely bemutatja a kommunikációs eszközök fejlődését az EU kezdete óta.

Paul Graham < Untitled, Belfast (Concrete bench) > (1988)

Paul Graham nem a közismert személyiségeket, hanem az ismeretlen, hétköznapi hősöket állítja a középpontba. Ezek a mindennapi emberek a főszereplői Paul Graham fotógyűjteményének. Graham fotóin az emberek gyakran látszólag véletlenszerűen és spontán, az utcán vagy belső terekben vannak megörökítve. E fotó érdekessége viszont, hogy itt az emberek nem fizikailag, hanem szimbolikus módon vannak jelen Belfast egy nyugodt szegletében, ahol egy egyszerű betonpad szolgál képzeletbeli ülőhelyükként. Az *Untitled, Belfast (Concrete bench)* Graham ír konfliktusról szóló dokumentációjának részét képezi. Egy hétköznapi elemre – azaz egy egyszerű padra – fókuszálva Graham elválasztja tárgyát az általános politikai és ideológiai környezettől, amelyet csupán sejtet. Ezzel a normalitás érzését sugallja a kételyek és káosz közepette.

Tippek tanároknak:

Kérje meg a tanulókat, hogy:

- képzeljenek el két, különböző véleménnyel vagy háttérrel rendelkező embert, akik egymás mellett ülnek az üres padon. Képzeljenek el közöttük egy beszélgetést arról a témáról, amely megosztja őket. Találnak-e közös nevezőt?
- készítsenek kollázst a fenti gondolatmenet alapján.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/collections/untitled-belfast-concrete-bench/>

Jörg Immendorff < Wähle! > (1979)

Immendorff szerint a művészet a társadalmi és politikai sérelmek kezelésének és orvoslásának egyik módja. Ez a műalkotás szenvedéllyel ösztönzi az embereket arra, hogy szabadon fejezzék ki gondolataikat, és döntsenek a különböző alternatívák között, azaz vegyenek részt aktívan a polgárok életét és a demokráciát érintő ügyekben. Ez a festmény Immendorff „Café Deutschland” című, az 1970-es években készült népszerű képsorozatának része, amelyben az önéletrajzi elemeket társadalmi és politikai kommentárokkal ötvözte. Immendorff festett jeleneteiben gyakran szerepel korábbi oktatója, Beuys, aki „a művészet kibővített definíciójáról” és a számos különféle témában folytatott gyakori nyílt vitáiról volt ismert.

Tippek tanároknak:

Kérje meg a tanulókat, hogy:

- gondolkozzanak el a „Wähle!” (Szavazz!) szón és azon, hogy ez milyen döntésekhez vezethet;
- képzeljenek el egy vizuális kontextust, amely a műalkotásban egyértelműen nem látható, és gondolataikat ábrázolják egy rajz vagy festmény formájában, vagy
- készítsenek plakátot, amely arra hívja fel a polgárokat, hogy éljenek demokratikus jogukkal és menjenek el szavazni.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/collections/wahle/>

3. A polgárok kapcsolata a közigazgatással és az igazságszolgáltatással

A kiállítás ezen darabjai a polgárok és a – kormányzati vagy nem kormányzati – intézmények közötti kapcsolat témáját vizsgálják.

John Goudie Lynch < Girokantoor > (1983)

J. G. Lynch festményén egy szolgáltató hivatal – bank, minisztérium vagy közintézmény – ablaka látható. Az üvegfelületen tükröződő női alak két táskát vagy bőröndöt cipel. Láthatóan nagy erőfeszítést tett azért, hogy ideérjen. A táblán azonban a „Gesloten” felirat jelzi, hogy az intézmény már bezárt. Hétköznapi helyzet, ám azáltal, hogy Lynch megfesti és keretbe foglalja, különös értelmet nyer: a hatalommal bíró intézmény vagy a közigazgatási szerv és a segítségért folyamodó vagy kérelmet benyújtó állampolgár közötti kommunikáció kudarcát emeli ki. Az üvegablak mögött ülő két alkalmazott vagy hivatalnok – akik közvetlenül a néző felé fordulnak – kétértelmű arckifejezésükkel és testtartásukkal szintén e benyomást erősítik.

Tippek tanároknak:

Kérje meg a tanulókat, hogy:

- változtassák meg a jelenetet úgy, hogy az pozitív üzenetet közvetítsen, és a polgároknak való segítségnyújtást tükrözze.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/collections/girokantoor/>

Hannah Collins < Power is work, Work is power (diptych) > (1990)

A *Power is work, Work is power* című alkotás egyes hatalmi pozíciók és szerepek keserű valóságát ragadja meg. A képen a királynő tanácsosa látható, aki hátat fordít a nézőnek. Az alakot a politikai hatalom szimbóluma, a paróka határozza meg. Ez az ábrázolási mód a tanácsost távolságtartó és megközelíthetetlen figuraként mutatja be, akihez nem tudunk személyesen kapcsolódni.

Tippek tanároknak:

Kérje meg a tanulókat, hogy:

- keressenek példákat a művészettörténetben és kortárs kiadványokban olyan alkotásokra, amelyek a nézőnek hátat fordító alakokat ábrázolnak;
- vitassák meg ennek a nézőre gyakorolt hatását;
- válasszanak ki egy befolyásos személyt, és rajzolják le vagy fessék le a hátulnézetből;
- beszéljék meg, hogy ez a nézet milyen benyomást kelt a választott személyről.

<https://art-collection.euoparl.europa.eu/hu/collections/power-is-work-work-is-power-diptych/>

INTERJÚ

https://multimedia.euoparl.europa.eu/en/video/art-in-democracy-exhibition_EP156094

Galli < An das Versorgungsamt > (1983)

Az előző két művel ellentétben Galli rajza, – melyet a művész a társadalombiztosítóhoz vagy a nyugdíjfolyósítóhoz címzett – könnyednek és játékosnak hat. Egy zavarba ejtő alakot ábrázol, amelynek csak a szeme és a karja ismerhető fel. Galli a kortársai közötti erőszakot fejezi ki ebben a naivan átszabdalt alakban a szemiotika, a nyelv és a szimbolizmus eszközeivel. Az egyszerű, gyermekded vonalakkal ábrázolt szokatlan testtartás rejtélyes, mágikus aurát kölcsönöz a rajznak, amelyről leginkább egy gyermek által megálmodott képzeletbeli teremtményre asszociálunk.

A művész maga alacsony termetű, alig több mint egy méter magas. E tulajdonsága az alakok ábrázolásához való viszonyában is tetten érhető. A néző érzékeli, hogy a művésznek élete során gyakran kellett megvédenie magát azért, mert nem felelt meg környezete normáinak, valamint azt, hogy ez milyen kimerítő lehetett a számára.

Tippek tanároknak:

Kérje meg a tanulókat, hogy:

- gondolkozzanak el a fogyatékossgal élő személyek társadalmi helyzetén, és mutassanak be egy olyan helyzetet, amelyben szerepük láthatóvá válik. Ehhez különböző technikákat és formátumokat is használhatnak;

vagy

- készítsenek fényképeket vagy fotósorozatot a közigazgatási hivatalokban várakozókról. Vitassák meg a polgárok és a közigazgatás kapcsolatát. Mi az, ami jól működik? Min lehetne javítani?

!!! A diákoknak a fényképek készítéséhez az ábrázolt személyek hozzájárulását kell kérniük.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/collections/an-das-versorgungsamt/>

4. A demokráciát fenyegető kockázatok és veszélyek. A civil társadalom ellenállása az elnyomással szemben

Ebben a csoportban a műalkotások a különböző közösségek közötti növekvő megosztottságot és konfliktusokat, a jövőtől való félelmet, valamint az egyének egyre nagyobb mértékű megfigyelését és ellenőrzését mutatják be. E kérdések és aggályok magától értetődően felbukkannak e műgyűjteményben, amely a válság és a nyugtalanság időszakait jeleníti meg. Az itt látható művek az általuk ábrázolt realitásokkal kapcsolatos álláspontunk tudatosítására, és annak mérlegelésére készítetnek bennünket.

Willie Doherty < Enduring, Derry > (1992)

Willie Doherty egy városi utcaképet örökített meg szülővárosában, Derryben. A homályba burkolózó utca vagy elnéptelenedett, vagy lakói bezárkóztak. A művész a kihagyás (ellipszis) eszköze révén ragadja meg a láthatatlan erőszakkal és feszültséggel teljes helyzetet, amelyet az „Enduring” (kitartás) kifejezéssel jelöl meg, utalva az ellenállásra, az eltökéltségre és az önazonosságra.

Doherty tehát a szöveg és a kép közötti kapcsolatot használja fel, a 20. századi dadaistákhoz, szürrealistákhoz és konceptuális művészekhez hasonlóan. Erre a nyelvi eszközre támaszkodva idézi fel az Észak-Írországból megtapasztalt történelmi, politikai és társadalmi konfliktusokat, és utal a szemben álló felek által a derryi házak falára festett üzenetekre és graffitikre. Az alkotás a város jelenlegi békés állapotának és a múlt érthetetlen borzalmainak párhuzamát ragadja meg. Ezzel az ábrázolásmóddal Doherty kérdéseket vet fel arról, hogy ezek az események hogyan következhetek be, ám ugyanakkor azt sugallja, hogy ez a történelmi múlt az idő előrehaladtával is a fizikai „tér” része marad, csakúgy, mint az emlékezeté.

Tippek tanároknak:

Kérje meg a tanulókat, hogy:

- keressenek hasonló helyszíneket a környékükön, készítsenek róla fényképet, és helyezzenek rá egy hatásos, egyszavas üzenetet.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/collections/enduring-derry/>

Willie Doherty < Many Have Eyes But Cannot See (Dyptich) > (1992)

Ezek lakonikus és első pillantásra talányos üzenetek. A bal és jobb oldali képen a „Vanishing point” (enyébspont) és a „Blind spot” (holttér) feliratok a térnek azokra a beláthatatlan részeire utalhatnak, amelyek a megfigyelőkamerák és őrjáratok látóterén kívül maradnak, akár csak a holtterek. A képek festői távlatai az emlékezet, a múlt és a feledékenység metaforái.

Tippek tanároknak:

Kérje meg a tanulókat, hogy:

- keressenek a környezetükben kamerákkal megfigyelt, illetve nem megfigyelt tereket;
- készítsenek fényképeket ezekről a terekről, és állítsanak össze belőlük egy képes történetet, vagy készítsenek fotókollázst;
- gondolják át, hogy a megfigyelés (vagy annak hiánya) hogyan befolyásolja az emberek viselkedését ezeken a köztereken. Vitassák meg a közterek megfigyelésének előnyeit és hátrányait.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/collections/many-have-eyes-but-cannot-see-dyptich/>

Two/Four/Two (Costas Mantzalos, Constantinos Kounnis) < Believe in me > (2007)

A Two / Four / Two elnevezésű művészpáros *Believe in me* című képén egy lebilincselő vizuális elem tartja akaratlanul megfigyelés és ellenőrzés alatt a területet és a társadalmi élet bizonyos részeit. E nyugtalanító elemet – a hatalmas emberi szemhéjat – börtönrácsra emlékeztető fémszerkezet mögött helyezték el az alkotók.

Tippek tanároknak:

Kérje meg a tanulókat, hogy:

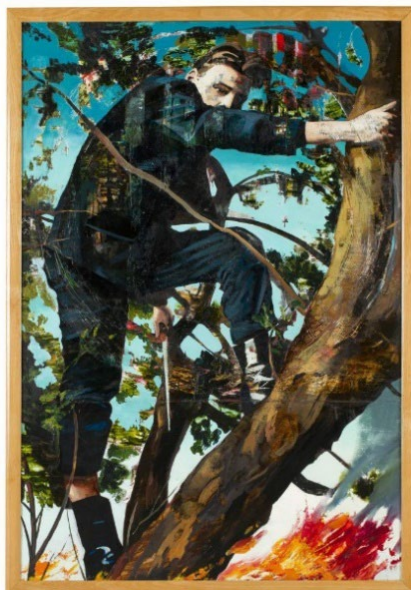
- készítsenek egy hasonló rácsot, akár sima kartondobozból;
- a rácsot helyezték el különböző tereken, és készítsenek róla fényképeket;
- vitassák meg a rács nézőre gyakorolt hatását.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/collections/believe-in-me/>

INTERJÚ

https://multimedia.europarl.europa.eu/en/video/art-in-democracy-exhibition_EP156092

James Hanley < The Convert > (1992)

Hanley Dublinból származó elismert író portréfestő. Műveire általában az ábrázoló stílus jellemző. Festményeinek fókuszpontjai és főszereplői figuratív alakok, amelyek köré narratívákat teremt.

A „The Convert” („A megtért”) című festményen az elemek látszólagos diszharmóniája felkelti a néző kíváncsiságát. Egy fiatal férfi öltönyben és csizmában felmászik egy fára. Egyik kezében fűrészelt tart, azonban a festményből nem derül ki, miért. Nyilvánvalóan veszélyben van és úgy tűnik, az alatta látható tűz elől próbál menekülni. Ez azonban voltaképpen értelmetlen és abszurd vállalkozás, hiszen amint eléri a fa tetejét, nincs már hová menekülnie az alulról jövő veszély elől.

A mű címe, „A megtért”, olyan személyre utal, aki megváltoztatta a hitét, általában vallási vagy politikai értelemben, ugyanakkor a kép nem tárja fel ennek körülményeit. Az azonban nyilvánvaló, hogy a fiatal férfi kétségbeesett helyzetben van, amely váratlanul érte, és amelyből menekülni próbál. A mű színei és stílusa is a menekülés e drámai vizuális megjelenítését támasztják alá.

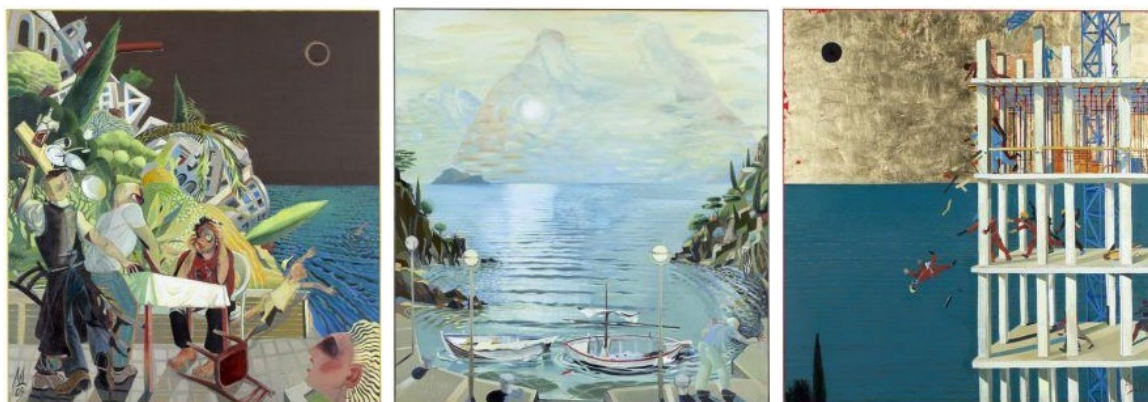
Tippek tanároknak:

Kérje meg a tanulókat, hogy:

- gondoljanak olyan emberekre, akik veszélyes helyzetekből menekülnek. Jelenleg sok konfliktusövezet van, ahonnan emberek menekülnek. Gondolják végig és vitassák meg, milyen veszélyekkel kell szembenéznük ezeknek az embereknek, majd mérlegeljék a lehetséges menekülési útvonalak előnyeit és hátrányait;
- készítsenek egy képet, amely azt ábrázolja, amint a menekülők megérkeznek egy biztonságos környezetbe. Mit éreznek az emberek, mit visznek magukkal, és mivel szembesülnek?

<https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/collections/the-convert/>

Andrey Daniel < Trilogy: The elusive Meaning of Cause and Effect; To Bruegel: The Mating Season of the Leviathans; The Death of the Worker X > (2009)

Amikor az állam félelmes apparátussá válik, amely nem az állampolgárokat szolgálja, hanem felhasználja őket, és betör a magánéletükbe, akkor a mitológiai Leviatán formáját ölti magára. Andrey Daniel apokaliptikus eseményeket tár elénk, amelyeket figyelmeztetésként szemléltet velünk. Művében a Leviatánt látjuk kiemelkedni az óceánból. Idősebb Pieter Brueghel előtt tisztelve e triptichon a 21. század hétköznapi alakjait, például turistákat és építőipari dolgozókat is ábrázol. Bulgáriában Danielt nem csak művészként, hanem közösségi vezetőként, kollégaként és mentorként is széles körben tisztelet övezte. Szilárd meggyőződése volt, hogy a művészeknek jelentéssel bíró narratívákat és azok ötvözetét kell létrehozniuk. Egy alkalommal úgy nyilatkozott, hogy ha a művészek nem tanulják meg, hogyan lehet új jelentéseket létrehozni és azokat ötvözni mind maguk, mind nagyobb csoportok számára, akkor létezésük csupán egy vitalitást és célokat nélkülöző passzív állapot marad.

Tippek tanároknak:

Kérje meg a tanulókat, hogy:

- keressenek olyan szereplőket a mitológiában vagy történelmi legendákban, akik kapcsolatba hozhatók a mai politikai és társadalmi helyzettel;
- jelenítsék meg e kapcsolatot festmény, rajz vagy kollázs formájában. A szóban forgó műalkotáshoz hasonlóan képsorozatot is készíthetnek.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/collections/to-bruegel-from-trilogythe-elusive-meaning-of-cause-and-effect-the-mating-season-of-the-leviathans-the-death-of-the-worker-x/>

Flo Kasearu < Fears of a Museum Director > (2014)

Flo Kasearu *Fears of a Museum Director* címmel készített rajzsorozatot, amelyben humorosan ábrázol különböző veszélyeket és katasztrófákat, például a terrorizmust, a háborút és a vandalizmust. Az első látásra komikusnak tűnő rajzok valójában mélyebb üzenetet közvetítenek. Az újságokban megjelenő karikatúrákra emlékeztető stílussal az alkotó a bizonytalan jövővel kapcsolatos szorongást fejezi ki. E rajzok segítségével egy sor olyan szélsőséges és végzetes eseményt mutat be, amely bármely köz- vagy magánintézményben bekövetkezhet, ezáltal kiemelve a demokráciát és a szabadságot fenyegető veszélyeket.

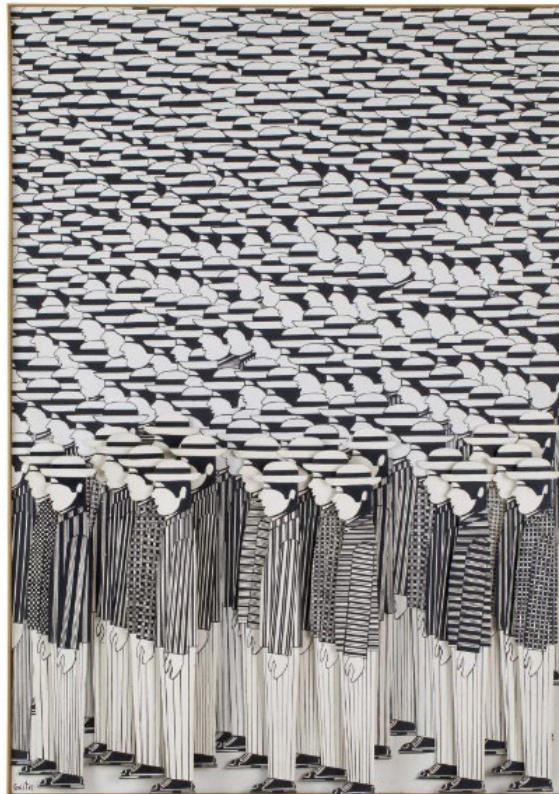
Tippek tanároknak:

Kérje meg a tanulókat, hogy:

- folytassák a sorozatot további fennálló veszélyek és esetleges szerencsétlenségek megrajzolásával;
- válasszanak ki egy másik intézményt, pl. a nemzeti parlament épületét, és mutassanak be olyan veszélyeket, amelyek ezt az intézményt fenyegethetik.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/collections/fears-of-a-museum-director/>

Yannis Gaitis < The Parade > (1983)

A kritikus gondolkodás hiányának és az elidegenedésnek a veszélyét hatásos allegóriaként mutatja be Yannis Gaitis *The Parade* (1983) című festménye. E művében Gaitis a túlnépesedés, az indoktrináció és a homogenizálás fogalmait járja körül egy olyan embertömeg ábrázolásával, amelynek tagjai egyformák, és egymást fedő sorokban állnak. A művész humort is visz az egyének merev tömegének ábrázolásába, ezáltal könnyebbé téve a kép befogadását a néző számára. E kifejezés mód egy olyan társadalmi rendszerre hívja fel a figyelmet, amely hajlamos túlzott egyformaságot követelni a benne élőktől.

Tippek tanároknak:

Kérje meg a tanulókat, hogy:

- gyűjtsenek tömeggyűlésekről és tüntetésekről készült fényképeket, és készítsenek belőlük kollázst;
- vitassák meg e rendezvények társadalmi hasznosságát, és a bennük rejlő veszélyeket.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/collections/the-parade/>

Dan Wolgers < Här slutar allmän väg (End of the public road) > (1995)

Dan Wolgers munkája a bizonytalanság érzetét kelti, amelyen a néző magára ismerhet az út szélén álló kék fém jelzőtáblán tükröződő jármű vezetőjében. Az út jelzőtáblán túli szakasza már nem közterület. A névtelen tulajdonos így jelöli meg – a mások számára tiltott – magánterületét, ahová tilos behajtani. Ha a közutat a civilizáció és a jogállamiság jelképének tekintjük, akkor ezt a fotót egyfajta rejtélyes figyelmeztetésként értelmezhetjük mindarra, ami a jogbiztonság érvényesülésének határán kívülre esik.

Tippek tanároknak:

Kérje meg a tanulókat, hogy:

- keressenek hasonló példákat a környékükön a közterületek és a magánterületek találkozására;
- képzeljék el, mi minden található az ilyen határok mögött, és rajzolják vagy fessék meg ötleteiket;
- vitassák meg az ehhez hasonló határok polgárokra gyakorolt hatását.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/collections/end-of-public-road-iii/>

5. A tömegmédia és a demokrácia

Olaf Metzel < *Il Messagero*, mercoledì 12. October 1988 > (1989)

Olaf Metzel és Antoni Clavé alkotásainak központi témája a hatalom, a média és a nyilvánosság közötti kapcsolat. Metzel munkája explicitebb és provokatívabb hangvétellű: a sajtóhíreket egyfajta aranyozott bálványképpé alakítja.

Olaf Metzel művészetében gyakran azt vizsgálja, hogy a média hogyan befolyásolja a mindennapi események általános megítélését és az emberek róluk alkotott véleményét. Egyik kiemelkedő alkotása, az *Il Messagero*, mercoledì 12. October 1988 (1989) a mű címében szereplő olasz újság megnevezett példányának nyomtatásához használt fémmátrixokból áll. A mai távoli szemlélő számára a mátrixokra vésett központi témák – emberrablások, terrorcselekmények és tragédiák – szinte kivehetetlenek az alumínium dombormű kusza, repedezett felületén.

Tippek tanároknak:

Kérje meg a tanulókat, hogy:

- válasszanak ki egy tetszőleges dátumot, és keressenek aznap híreket a média különböző felületein. Ha lehet, ne csak sajtókiadványok között kutassanak, hanem hasonlítsák össze a különböző csatornák, többek között a közösségi hálók eltérő hírközlési formátumait;
- készítsenek kollázst az általuk hozott példákból;
- vitassák meg a kollázs nézőre gyakorolt hatását.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/collections/il-messagero-mercoledi-12-ottobre-1988/>

Antoni Clavé < New York II > (1989)

Antoni Clavé festménye a hírek és a sajtó jelentőségét, és azok városi terekben való terjedését érzékelteti. A *New York II* című alkotásában a kultúra terjesztésére és életciklusára – azaz használatára, gyors elhasználódására és lecserélésre – utal. Clavé a pop-art stílus és a kollázstechnika alkalmazásával – amely során a művész újságokból és magazinokból kivágott képeket ragaszt fel közvetlenül a felületre – az amerikai Robert Rauschenberg 1960-as évekbeli alkotói stílusát idézi meg. Itt is palimpszesztszerűen elrendezett képeket láthatunk, széles ecsetvonással felhordott élénk színekkel kiegészítve.

Tippek tanároknak:

Kérje meg a tanulókat, hogy:

- válasszanak ki egy tetszőleges dátumot és témát;
- keressenek a témában írt cikkeket különböző újságokban;
- a cikkeket vágják ki és ragasszák fel egy vászonra vagy egy kartondoboz lapjára;
- az üresen maradt felületekre fessenek a cikkekhez kapcsolódó és a témára utaló motívumokat;
- vitassák meg a téma újságok szerinti különböző ábrázolásmódjait és ezek olvasóra gyakorolt hatását.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/collections/new-york-ii/>

Anna Baumgart < Wall > (2008)

Anna Baumgart multimediális művész az újságcikkekben közvetített hírek, az ezekhez tartozó szövegekből és fényképekből merít inspirációt. Ebben a művében Baumgart az európai történelem egy adott eseményéhez kapcsolódó, felkavaró és tragikus élethelyzetet jelenít meg. A fényképből kiemeli az ablakon kimászó vagy a holmijukat vivő alakokat, majd szoborként újra létrehozza őket, de csak egyik felületet festi be.

A szoborcsoport egyik tagjának lábán a nagybetűs „Reuters Forum – news agency” felirat olvasható, utalva arra, hogy honnan származik a művet ihlető fotó. A mű vizuális forrásaként a (jobb oldalon látható) sajtófotó szolgál, amely az otthonukból menekülő berliniek egy csoportját örökítette meg 1961 augusztusában, röviddel a fal felépülése előtt.

Baumgart azzal jelzi, hogy szobrai sajtófotók alapján készültek, hogy mindegyik alakot két külön részre osztja: elől szürke árnyalatokkal színezi, hátul pedig egyszínű fehérre festi. Ez a megkülönböztetés a kétdimenziós fényképből a háromdimenziós szoborrá alakítást tükrözi.

Jóllehet a szoborcsoport az eredeti fényképnél sokkal absztraktabb, és a művész nem dolgozta ki részletesen az arcokat, a magukkal vitt tárgyakat gyakorlottan formálta meg, még a dobozok és zsákok textúráját is élethűen jelenítette meg. A fotón látható berlini polgárok testhelyzetéből és gesztusaiból sugárzó veszélyérzet és félelem a gyantaszobrokon visszafogottabban jelenik meg. Ennek ellenére tükrözik a pánikot, amelyet az otthonukat örökre elhagyó emberek érezhettek. A fényképen látható háttér elhagyása miatt még inkább az alakokra kerül a hangsúly.

Tippek tanároknak:

Kérje meg a tanulókat, hogy:

- keressenek hasonló képeket, amelyeken az otthonukból menekülő emberek láthatóak;
- e képek alapján készítsenek kis, térbeli modelleket. Ehhez jól használható például egy egyszerű cipősdoboz és valamilyen modellező anyag;
- a különböző modelleket piramisba rendezve állítsák ki az iskola központi terében, hogy mások is megnézhessék, és összehasonlíthassák a különféle megoldásokat.

Frank Thiel < Berlin > (1990)

Ezekon a fotókon a berlini fal halálos akadályként jelenik meg, jelképezve az elmúlt évtizedekben a szovjet blokk és a nyugat között húzódó mély ideológiai szakadékot. Frank Thiel 1990-es Berlin című sorozatának néhány fotóján emléket állít a történelmi pillanatnak, amikor 1989-ben a fal leomlott. A képek a művész jó megfigyelőképességéről tanúskodnak, és dokumentálják az állandóan változó városi táj átalakulását. Olyan pillanatképek, amelyek tükrözik az átmeneti időszakokat és az ennek eredményeként létrejövő történelmi és városképi egyveleget.

A portrék a befejezetlenséget, az átmenetiséget és a változást dokumentálják, és lehetővé teszik, hogy a néző a történelmi fejleményeket konkrét formában lássa és értse meg. Így e művek érzelemmentes kortárs beszámolókká válnak, amelyek egy nagyobb ideológiai és építészeti narratíva részét képezik.

Tippek tanároknak:

Kérje meg a tanulókat, hogy:

- keressenek és/vagy készítsenek fotókat a saját városukban végbemenő változásokról;
- készítsenek a történetet bemutató fotósorozatot vagy rendezzenek kiállítást e változások dokumentálása céljából;

vagy

- készítsenek műalkotásokat arról, hogy milyen hatást gyakorolt Európára a berlini fal leomlása.

6. A demokrácia és a városok átalakulása

Ebben a részben a művek azt szemléltetik különböző módokon, hogy az adott ország Európai Unióba való beilleszkedése milyen hatást gyakorolt az ott élő emberek életére. A városi táj különböző megjelenési formáit és átalakulását ábrázolják kritikusan és szkeptikusan vagy éppen idealizálva.

Nadezhda Oleg Lyahova < Motif I (State Machine) > (2008)

A *Motif I (State Machine)* című mű a 2007 és 2009 között készült „Globally and on a Long-term Basis the Situation is Positive” projekt része. A projekt Szófia utcáin készült rövid videókból áll, valamint vászonra készült digitális nyomatokból, úgynevezett „motívumokból”, amelyeken ezekből a videókból vett állóképek láthatók.

Az itt látható digitális nyomaton a művész a túlbujánzó városfejlesztéssel és a nagyvárosok területrendezésébe való kormányzati beavatkozással foglalkozik. A képen vízszintes sorokba rendezett kotrógépeket látunk, amelyek így egy kezdetleges videójátékban szereplő földönkívüli hadseregre hasonlítanak. A gépek azt az országos építkezési lázat szimbolizálják, amely Bulgáriában az európai uniós csatlakozást követően volt tapasztalható.

Ahogy maga Lyahova is megjegyzi:

„A 2007. január 1-jei csatlakozás következtében Bulgária az Európai Unió teljes jogú tagja lett. Ettől a naptól kezdve lehetőség nyílt arra, hogy részt vegyünk a különböző »speciális«, »regionális«, »innovatív«, »határokon átnyúló« és »multikulturális« projektekben, amelyeknek az volt a céljuk, hogy átültessük az »uniós normákat«, és így kihasználhassuk az EU által kínált »széles lehetőségeket«.

Megjelentek az üzleti befektetők, akik mindenféle felszerelést és embert hoztak magukkal. Intenzív építési munkálatok kezdődtek. Építőipari gépek dübörögtek a környéken. A zöld fűvet beton és vas váltotta fel. A zaj- és sártengerben a porfelhők között lelkes emberek és gépek építették napról napra európai jövőnket.”

Tippek tanároknak:

Kérje meg a tanulókat, hogy:

- keressenek példákat hazájuk és régiójuk uniós tagság révén bekövetkező átalakulására;
- látogassanak el erre a honlapra: „Európának köszönhetjük”, ahol a lakóhelyükre vonatkozó információkat találhatnak;
<https://what-europe-does-for-me.eu/hu/home>
- készítsenek saját maguk művészi alkotást a fentiek alapján. A formátum és a technika a választott témától függ.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/collections/motif-i-state-machine/>

Rafal Olbinski < La Pologne dans l’U.E. > (2004)

Ezen a plakáton Európa az olasz reneszánsz stílusát idéző allegorikus nőalakként jelenik meg, aki békésen alszik a nyugodt természetet ábrázoló háttér előtt. Álmában emblematisz lengerel épületek jelennek meg, idillikus és idealisztikus képet alkotva. Az épületek eredetileg a lengyelországi Świętokrzyskie városban találhatók, itt nőtt fel Olbiński. A mű az Európai Unió bővítését reprezentálja, az új tagállamok csatlakozását, amint új ablak vagy ajtó nyílik az EU-hoz.

Tippek tanároknak:

Ezt a művet lehet az előzővel együtt tárgyalni.

Kérje meg a tanulókat, hogy:

- válasszák ki az egyiket a két formátum közül – kritikusabb, de konstruktív megközelítés vagy idealisztikus megközelítés –, és ennek alapján készítsék el saját művüket.

Vasilena Gankovska < An Afternoon at Burggarten #2 > (2007)

Az *An Afternoon Burggarten #2* című festmény jól példázza Gankovska képességét arra, hogy a bonyolult építészeti elemeket és hátttereket rafinált vonalakra és alaphálóra egyszerűsítse le. Erre az alapra vetíti aztán az emberi társadalmi életet és ideológiát, pontos megfigyelésen alapuló grafikus ábrázolásmódját használva. A művész új perspektívát kínál a városi tájak és jellegzetes épületek szemléléséhez, figyelembe véve azok esztétikai és társadalmi-kulturális aspektusait is. A festményen a bécsi Burggarten parkban összegyűlt fiatalok vidám és gondtalan, beszélgetésbe merült csoportját látjuk, a városi környezetben zajló kötetlen demokratikus tevékenység kellemes képét.

Tippek tanároknak:

Kérje meg a tanulókat, hogy:

- készítsenek fényképeket saját környezetükben az iskolai vagy társasági szabadtéri tevékenységekről. A fényképen látszania kell a városi környezetnek;
- a fénykép alapján készítsenek rajzot vagy festményt.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/collections/an-afternoon-at-burggarten-2/>

**Boris Missirkov and Georgi Bogdanov < Valchevs Family, Buzludzha Peak >
(a „Weekend 2126” sorozatból; 3 + 1 kiadás) (2008)**

A Boris Missirkov és Georgi Bogdanov művészpáros által készített digitális fotó a kommunizmus építészeti örökségére irányítja rá figyelmünket. Konkrétan a Bolgár Kommunista Párt Buzludzsa néven ismert, 1981-ben épült emléképületét helyezi a középpontba. A futurisztikus és sci-fibe illő épület rendkívüli és monumentális tárgyi emlékként jelenik meg.

Az ufóra hasonlító, brutalista és retro-futurista stílusjegyeket viselő épület kimagaslik a képzeletbeli tájból. A háttérként szolgáló tájban egy család hagyományos népviseletbe öltözött tagjai is megjelennek, így kerül egymás mellé a futurista architektúra és a népi kulturális örökség.

Tippek tanároknak:

Kérje meg a tanulókat, hogy:

- válasszanak ki egy olyan fontos épületet (pl. városházát), amely környezetükben a demokráciához kapcsolódik, és készítsenek róla fényképeket;
- találjanak ki történeteket az épülettel kapcsolatban;
- győződjenek meg arról is, hogy joguk van fényképeket készíteni;
- az épülettel kapcsolatos történetből készítsenek képgalériát.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/collections/valchevs-family-buzludzha-peak/>

7. A művészet demokratizálódása

Az e téma köré csoportosított művek egyik fő jellemzője, hogy a mindennapi élet történéseivel és fontos aktuális problémákkal foglalkoznak. Ezek az alkotások olyan kérdéseket kutatnak, mint a kultúra és a piac kölcsönhatása, a migráció és a családdinamika, szorosan kapcsolódnak tehát a társadalmat jelenleg foglalkoztató kérdésekhez.

Jaan Elken < Knock, Knock Knocking On Heaven's Door > (2007)

Manapság a művészet jelentős szerepet játszik a politikai és társadalmi kérdések feldolgozásában, és ennek egyik leghatásosabb és legfelismerhetőbb kifejezőmódja a graffiti. Jaan Elken *Knock, Knock Knocking On Heaven's Door* című festménye kreatívan egyesíti a tasizmus (foltfestés, absztrakt stílus) és a graffiti technikáját.

Elken korábban hiperrealista stílusban alkotott, aztán fordult e stílus felé. A graffiti világa akkor keltette fel érdeklődését, amikor a gettószerű Lasnamäe városrészben lakott. Útban a műterméhez gyakran kellett áthaladnia a környék városi szimbólumai és graffitivel borított belső terei között. A stílusváltás az utcai kultúra Elken művészetére gyakorolt hatását tükrözi.

Tippek tanároknak:

Kérje meg a tanulókat, hogy:

- készítsenek graffitit, amely egyben festmény is. Először gyűjtsenek háttér-információkat a graffiti-festészetről, amely különleges technikákat igényel;
- kombináljanak egy festményt egy demokráciával kapcsolatos üzenetet kifejező szöveggel.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/collections/knock-knock-knocking-on-heavens-door/>

Joep van Lieshout < Medicine cabinet (Medicijnkastje) > (1992)

Ez a műtárgy első ránézésre egy szokásos kinézetű szürke fémdoboznak látszik, egy hétköznapi ipari tárgyhoz hasonlít. Úgy tűnik, hogy ez egy konceptuális műalkotás, amelyen nem fedezhető fel a művész keze nyoma és személyisége. Azonban nagyon érdekes ellentmondást hordoz. Ha kinyitjuk a szekrényke ajtaját, a belső oldal alján ott találjuk a művész jól látható aláírását. Ez a gyógyszereszekrény, amely eredetileg egy ipari tárgy reprodukciója, a másolási és megkettőzési folyamat révén művészi állítássá válik. Túlmutat az eredeti formáján, hogy meghaladja azt.

Joep van Lieshout 1995-ben hozta létre az Atelier Van Lieshoutot, amelynek különleges feladata: megkérdőjelezni a művészi zsenialitás fogalmát. A műhelyben olyan praktikus és fantáziadús művek készülnek, amelyek humorosak és a társadalmat szolgálják. Van Lieshout multidiszciplináris megközelítése elmosza a művészet, a formatervezés és az építészet közötti határvonalakat, a műtárgyak alkotása és a funkcionális tárgyak tömegtermelése közötti keskeny mezsgyét vizsgálja.

Tippek tanároknak:

Ez a mű a „readymade” alkotásokra emlékeztet (vö. Marcel Duchamp).

Kérje meg a tanulókat, hogy:

- válasszanak ki egy tárgyat, amely a hétköznapi életükhöz kapcsolódik;
- helyezték új kontextusba, és adjanak neki új, pozitív, jövőbe tekintő társadalmi jelentést.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/collections/medicijnkastje/>

INTERJÚ

https://multimedia.europarl.europa.eu/en/video/art-in-democracy-exhibition_EP156090

Marko Blažo < Warhol 1 > (2007)

Az élelmiszeripar és az élelmiszer-marketing által jelentős mértékben megváltoztatott élelmiszer-termelés és -fogyasztás témája központi helyet kap Marko Blažo Andy Warhol emlékének adózó művében. Ez a műalkotás közvetlen tisztelgés a híres amerikai művész, Andy Warhol 1962-ben készült, 32 Campbell's leveskonzervet ábrázoló ikonikus sorozata előtt, amelyet ma a pop art mozgalom fordulópontjának tekintenek.

Blažo a leveskonzerv köré görög-római porticust, az ókori római és a klasszikus művészetre emlékeztető nagy építészeti struktúrát emel. Ez a művészi gesztus a klasszikus kultúra és a tömegtermelésben előállított fogyasztói kultúra között hoz létre kapcsolatot, összeköti a két különböző világot.

Tippek tanároknak:

Kérje meg a tanulókat, hogy:

- keressenek hasonló példákat a történelemben és a mai világban. A lényeg a művészeti és kulturális örökség kapcsolatba hozása a jelennel;
- készítsenek művészi alkotást, amelyben összekapcsolják a kettőt.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/collections/warhol-1/>

Ruth Bianco < Lines of Migration > (2020)

Ruth Bianco máltai művész alkotásainak központi témája a migrációs mozgások és azoknak a családokra és társadalmakra gyakorolt jelentős hatása. Ez a mű egyidejűleg foglalkozik a migráció különböző aspektusaival, legyen szó emberekről vagy madarokról. A migráció témája különösen fontossá vált a Covid19-világjárvány idején, amikor a világ a távoli és a társadalmi távolságtartást megvalósító kommunikációs formákra támaszkodott, a határok sérülékenyebbé váltak, és szigorú szabályok vonatkoztak az emberek mozgására és lakótereire. A képen együtt szerepelnek a folyamatban lévő történetek egyes darabjai, az egymással összefüggő narratívák vizuális ábrázolásaként, folytonosságuk hiánya ellenére.

Tippek tanároknak:

Kérje meg a tanulókat, hogy:

- készítsenek saját maguk kollázst vagy assemblage-t a migráció témájában;
- gondolkodjanak olyan tényezőkön, amelyek fontosak és kiemelendők, mint amilyen például a távozás oka, annak eldöntése, hogy mit vigyünk magunkkal a csomagunkban, milyen veszélyek merülhetnek fel az út során ...

<https://art-collection.euoparl.europa.eu/hu/collections/lines-of-migration/>

INTERJÚ

https://multimedia.euoparl.europa.eu/en/video/art-in-democracy-exhibition_EP156088

Edith Karlson < Family > (2019)

Ez a *Family* című műalkotás egyedülálló perspektívába helyezi a családi kapcsolatokat. Karlsonról köztudott, hogy szörny- vagy állatszerű figurákkal dolgozik, olyan kihalt lényekből és mitikus szörnyek középkori ábrázolásaiból merít ihletet, amelyek hatással voltak a fantasztikus irodalomra és filmekre is. Szobrai gyakran kapcsolódnak állatmesékhez, mivel ezekben az állatok emberi tulajdonságokkal rendelkeznek, és úgy viselkednek, mint az emberek, így lehetővé teszik a modern társadalomról szóló kritikus üzenet megfogalmazását.

Tippek tanároknak:

Kérje meg a tanulókat, hogy:

- gyűjtsenek össze régi és új családi fényképeket;
- rendezzék a képeket időrendi sorrendbe;
- írjanak hozzájuk az idők során bekövetkezett társadalmi változásokat és fejleményeket ismertető feliratokat.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/collections/family/>

2. RÉSZ

Interjúk a művészekkel

Ebben a részben azzal kapcsolatban talál ötleteket, hogyan használhatja fel a kiállításon szereplő egyes művészekkel készült interjúkat. Szavaikból kitűnik, milyen különböző módokon kapcsolódnak műalkotásaik a demokráciához. Beszélnek arról, mit jelent számukra művésznak lenni, és hogy művészetük milyen társadalmi és politikai hatást gyakorol mai világunkra. E különböző országokból érkező, különféle háttérrel rendelkező művészek nézőpontja személyes élményeken alapul, amelyek vizuális ábrázolásmódjukban is kifejeződnek.

Az osztálytermi megbeszélés megkönnyítése érdekében az interjúkból kiragadtuk a legfontosabb gondolatokat, és kiemeléssel jelöltük a főbb üzeneteket. Minden interjúhoz öt kérdés tartozik, amelyek a főbb gondolatokhoz kapcsolódnak. Ezek mintaként szolgálhatnak a diákokkal való beszélgetés elkezdéséhez. A felvetett kérdések némelyike további háttérkutatást tehet szükségessé. Ezért az utolsó oldal egy további forráslistát is tartalmaz, hasznos linkekkel kiegészítve.

EP-156086 – Art in Democracy kiállítás: Françoise Schein

Alkotás: <https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/collections/ideoglyphe-europeen/>

Interjú:

https://multimedia.europarl.europa.eu/en/video/art-in-democracy-exhibition_EP156086

A videóban szereplő kulcsmondatok:

„Hiányoztak a **nyelvek**, sőt az egész őrült **európai történelmünk** – tudja, én nem voltam francia, talán belga igen, de nem éreztem magam olasznak, lengyelnek vagy spanyolnak. **Egyszerre voltam mindegyik.**”

„Nagyon érdekes volt látni 1989-ben [a Szovjetunió összeomlásakor], ahogy tudatosult, hogy Európa nemcsak Franciaország, Németország és Lengyelország. **Sokkal inkább olyan emberek összessége, akik folyamatosan mozgásban vannak és ezáltal olyan, másfajta területeket hoznak létre, amelyeket tudatosan nem érzékelünk.**”

„Őszintén úgy gondolom, hogy **a demokrácia az egyetlen járható út, mind a népek, mind a kontinens számára.** A demokráciában mindenki, Ön is és én is kimondhatjuk, amit gondolunk. **Jogunk van véleményt nyilvánítani és kifejezni a gondolatainkat.** Nyilvánvaló, hogy amikor sok embernek joga van véleményt nyilvánítani, a dolgok bonyolulttá válnak, de politikailag még mindig ez az egyetlen járható út Európa számára. Azt gondolom, a demokrácia az egyetlen lehetőség, más út nincs.”

„**És soha nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy Európát valójában azért hozták létre, hogy védelmet nyújtson és létrejöjjön egy hatalmas kontinens.** 450 millió ember él itt, és a többi nagy szuperhatalomhoz, például Amerikához, Oroszországhoz és Kínához képest nagyon fontos, hogy Európa is létezzen. Úgy gondolom, hogy aki ezt nem érti, az vak, hiszen **nekünk össze kell tartanunk, az egész erről szól.**”

Kérdések az osztálytermi megbeszéléshez:

1. Hogyan értelmezték a művésznak ezt a kijelentését: „Egyszerre voltam mindegyik”?
2. Mit ért a művész az alatt, hogy „az emberek mozgásban vannak és új területeket hoznak létre”?
3. A művész szerint milyen szerepet játszik Európában a véleménynyilvánítás szabadsága?
4. Miért hozták létre az Európai Uniót? Vessétek össze a művész véleményét a történelem alakulásával!

EP-156094 – Art in Democracy kiállítás: Hannah Collins

Alkotás: <https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/collections/power-is-work-work-is-power-diptych/>

Interjú:

https://multimedia.europarl.europa.eu/en/video/art-in-democracy-exhibition_EP156094

A videóban szereplő kulcsmondatok:

„Azt gondolom, az én szerepem mindig az volt, hogy a **hatalomról** beszéljek, és **azokban a rendszerekben legyek, amelyek ezt segítik**. A munkám ehhez kapcsolódik: ahhoz, hogy **hatalmat adjunk az embereknek**, vagy legalábbis **teret adjunk magunknak a gondolkodáshoz és a szemlélődéshez, amelyek alapján döntéseket hozhatunk**. Nem azt jelenti, hogy kvázi megmondjuk valakinek, mit gondoljon.”

„A hosszú paróka a **bíróé** [...], a rövidebb, hullámos pedig az **ügyvédé**. Az egyik a **hatalomhoz beszélő** személy, a másik pedig, **aki ítéletet hoz**.”

„Abszolút hiszek a **szavazásban**. Abszolút hiszek a **Parlamentben**. Úgy gondolom, hogy a többi rendszerrel összehasonlítva **nagyon-nagyon szerencsések vagyunk, hogy rendelkezünk ezekkel, és támogatnunk kell őket** minden lehetséges eszközzel: minden módon – **munkánkkal, tiltakozással, szavazással – beszélünk kell a társadalomról, és hozzá kell járulnunk a társadalomhoz, amelyben élünk**.”

Kérdések az osztálytermi megbeszéléshez:

1. Hogyan vélekedik a művész a hatalomról, a rendszerekről és az egyénről? Milyen kapcsolat van közöttük, milyen jogaik és kötelezettségeik vannak?
2. Milyen hatalommal rendelkeznek az emberek a demokráciákban?
3. A műalkotásokban ábrázolt bíró és ügyvéd hogyan képviseli azt a hatalmat, amelyre a művész utal?
4. A szavazáson és a tiltakozáson kívül esetekbe jut-e más módja annak, ahogyan az egyének hozzájárulhatnak a társadalmunkhoz? Ti hogyan járultok hozzá?
5. Miért olyan fontos a Parlament a művész szerint? Mit gondoltok, miért fontos konkrétan az Európai Parlament az európai demokrácia szempontjából?

EP-156092 – Art in Democracy kiállítás: Costas Mantzalos (two/four/two)

Alkotás: <https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/collections/believe-in-me/>

Interjú:

https://multimedia.europarl.europa.eu/en/video/art-in-democracy-exhibition_EP156092

A videóban szereplő kulcsmondatok:

„A demokráciához hasonlóan azonban [a művészcsoport] küldetése, hogy hatalommal ruházza fel az embereket, és a vélemények és nézőpontok egyenlőségének elismerése jellemzi.”

„Az elmúlt 10–15 évben végzett munkánknak gyakran része volt egy olyan folyamat, amelynek során a műtárgy interaktív események sorozatává vált, lehetővé téve a közönség részvételét és az interakciót.”

„Nyilvánvaló, hogy a 21. századi kortárs művészeti gyakorlat teljesen új módon közelítette meg a társadalmi és politikai kérdéseket [...]”

„A 21. században a különböző intézmények általános válságba kerültek.”

„Mindannyian egyénileg felelősek vagyunk ezért a bolygóért, így annak jövője és fennmaradása a mi felelősségünk. Mi vagyunk Európa népe, a politikusok, a parlamenti képviselők és a vezetők.”

„És a kéz és a fej csak akkor értheti egymást, ha a szív közvetít közöttük.”

Kérdések az osztálytermi megbeszéléshez:

1. Hogyan értelmezi a művész a demokráciát ebben az interjúban?
2. Szerintetek milyen előnyeik vannak az olyan műtárgyaknak, amelyek lehetővé teszik a közönség aktív részvételét és az interakciót? Tudtok-e példát mondani olyan interaktív műalkotásra, amely hatással volt a közönségre? Keressetek példákat és beszéljünk meg azok társadalmi hatásait!
3. Milyen új megközelítésekre utal a művész a kortárs művészeti gyakorlatban? Milyen jelentőséggel bír ez a mai európai demokrácia szempontjából?
4. Mennyire érzitek magatokat felelősnek ezért a kontinensért és annak jövőjéért? Mit tehettek aktívan a kontinens védelméért, és mit tehetnek a művészek és a politikusok?
5. Mire utal a művész, amikor az emberek szívét közvetítőnek nevezi? Milyen szerepet játszik a művészet ebben az összefüggésben?

EP-156090 – Art in Democracy kiállítás: Joep van Lieshout

Alkotás: <https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/collections/medicijnkastje/>

Interjú:

https://multimedia.europarl.europa.eu/en/video/art-in-democracy-exhibition_EP156090

A videóban szereplő kulcsmondatok:

*„**Művésznak lenni mindig nehéz [...]. Tényleg nagyon keményen kell küzdeni, de ez a küzdelem, ez a harc az, ami számomra vonzó benne, ami érdekessé teszi.**”*

*„Üzleti szempontból nem mindig könnyű művészként, mivel **a művészet nem olyan szükségcikk, mint például a borotvapenge, a kenyér vagy a bor.**”*

„Úgy gondolom, hogy a demokráciának önmagát is meg kellene vizsgálnia.”

„Fontosnak tartom azt is, hogy visszamenjünk egészen a demokrácia alapvető értékeihez: az egyenlőséghez, a szabad véleménynyilvánításhoz, az oktatás szabadságához, az esélyegyenlőséghez [...].”

*„Úgy gondolom, hogy **ha azt akarod, hogy a világ halljon téged, hangosnak kell lenned. Hazám, Hollandia hangja önmagában nagyon halk, de egyesült Európaként az emberek nagy csoportját képviseljük, amely egy kicsit mássá teheti a világot.**”*

Kérdések az osztálytermi megbeszéléshez:

1. Hogyan vélekedik a művész a hivatásáról?
2. Mi a véleményetek a művészet szükségességéről, különösen a demokratikus társadalmakban?
3. Hogyan értelmezték a művész azon kijelentését, hogy „a demokráciának önmagát is meg kellene vizsgálnia”?
4. Szerintetek melyek a demokrácia alapvető értékei? Egyetértetek a művész által felsoroltakkal? Miért fontos, hogy az alapvető demokratikus értékekre támaszkodjunk?
5. Mit jelent a művész számára „hangosnak” lenni? Egy egyesült Európa milyen mértékben teheti jobbá a világot?

EP-156088 – Art in Democracy kiállítás: Ruth Bianco

Alkotás: <https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/collections/lines-of-migration/>

Interjú:

https://multimedia.europarl.europa.eu/en/video/art-in-democracy-exhibition_EP156088

A videóban szereplő kulcsmondatok:

„[...] ebben a mostani munkámban **kollázssal** dolgozom. [...] **Látok benne egy párhuzamot mostani életünk sokszínűségével, amely a multikulturális környezetünkben tükröződik.**”

„[...] a **migráció** azonban **nem egyszerűen a határok átlépéséről szól**, hanem arról is, hogyan közvetítünk a térben, a világban, hogyan teremtünk olyan tereket, ahol együtt élhetünk a különbözőségeinkkel együtt, különösen az egyre multikulturálisabbá váló környezetünkben és a közös problémáinkkal.”

„**Munkámat úgy kapcsolnám a demokráciához, hogy mindkettő az összekapcsoltságon alapul.**”

„**Az Európai Parlamentben én az európai demokráciánk védelmezőjét látom.**”

„**A művészet az üzenetek közvetítésének egyedülálló módja.**”

Kérdések az osztálytermi megbeszéléshez:

1. A művész úgy látja, hogy a kollázstechnika párhuzamba állítható „mostani életünk sokféleségével, amely a multikulturális környezetünkben tükröződik.” Mit ért ez alatt?
2. Mennyire értetek egyet a művésszel abban, hogy „a migráció nem egyszerűen a határok átlépéséről szól”?
3. A művész szerint munkája úgy függ össze a demokráciával, hogy „mindkettő az összekapcsoltságon alapul.” Szerintetek van összefüggés a migráció és az összekapcsoltság között?
4. Milyen módon védelmezi az Európai Parlament az európai demokráciát?
5. Milyen mértékben tudnak a műalkotások üzeneteket közvetíteni? Hatással lehetnek-e a műalkotások társadalmunkra? Tudnátok példákat mondani?

3. RÉSZ

Óraterv

A demokrácia vizsgálata a művészetben és a művészen keresztül

Célkitűzés: Segítse a diákokat a demokrácia fogalmának és társadalmi jelentőségének megértésében. A diákok a demokrácia különböző aspektusait feltáró műalkotások elemzése és a kapcsolódó művészeti tevékenységek révén elmélyíthetik a témára vonatkozó ismereteiket.

Időtartam: 3–6 hét, a heti óraszámától (45–60 perc/tanóra) és a különböző témák mélységétől függően.

Életkor: 16–18 év

Segédanyagok:

- Hozzáférés az Európai Parlament művészeti gyűjteményének online galériájához és a Art in Democracy című kiállításról szóló tájékoztató anyagokhoz
- Művészeti kellékek (papír, rajzeszközök, festékek, ecsetek, újrahasznosított anyagok stb.)
- Számítógép vagy táblagép információkereséshez (opcionális)
- Plakátkartonok vagy bemutatótér az alkotások kiállításához

Felépítés:

Az 1. óra célja a téma meghatározása és bevezetése. Az azt követő órákon a tanítási és tanulási feltételektől függően különböző módszerek alkalmazhatók.

1. óra

- Ötletbörze a demokráciáról és a kapcsolódó értékekről
 - Az óra elején kezdeményezzen beszélgetést a diákokkal a demokráciáról. Az alábbiakhoz hasonló kérdéseket tegyen fel: „Mi a demokrácia?” „Miért fontos a társadalom számára?” „Mik a demokratikus rendszer jellemzői?” „Milyen kockázatok jelennek meg egy nem demokratikus társadalomban?” A válaszokat írja fel a táblára.
 - Játsszon le vagy mutasson meg a diákoknak a kiállításon szereplő alkotásokat jegyző művészekkel készült online interjút. A diákok vitassák meg és hasonlítsák össze ezeket a korábban a táblára felírt saját elképzeléseikkel.
 - Az oktatási segédlet **2. részében** talál néhány iránymutatást az interjúk pedagógiai alkalmazásához.
<https://art-collection.europarl.europa.eu/en/spotlights/>
- A Art in Democracy című kiállítás ismertetése (15–20 perc)
 - A diákoktól gyűjtött válaszokat kapcsolja össze az Európai Parlament által szervezett, a kortárs művészeti gyűjteményből válogatott műalkotásokat bemutató kiállítással. A kiállítás egy erre a célra létrehozott weboldalon tekinthető meg:
<https://art-collection.europarl.europa.eu/hu/exhibitions/art-in-democracy/>
 - A műalkotások különböző címek és témák szerint csoportosulnak – ismertesse ezeket:
Art in Democracy
A demokratikus értékekért folytatott küzdelem kortárs európai művészek szemével
 1. Az Európai Unió. Az európai projekt. A demokrácia és játékszabályai
 2. Közéleti és politikai szerepvállalás
 3. A polgárok kapcsolata a közigazgatással és az igazságszolgáltatással
 4. A demokráciát fenyegető kockázatok és veszélyek. A civil társadalom ellenállása az elnyomással szemben
 5. A tömegmédiá és a demokrácia
 6. A demokrácia és a városok átalakulása
 7. A művészet demokratizálódása

- Kérje meg a diákokat, hogy olvassák el az egyes témák bevezetőjét a weboldalon. Ezt követően (az osztály méretétől függően) válasszanak ki 4–5 témát, amelyek megítélésük szerint a demokráciával kapcsolatos legfontosabb témák, és amelyekkel a következő tanórák során foglalkozni kívánnak. A folyamat során a diákoknak ki kell fejteniük véleményüket a demokráciával kapcsolatos kérdésekről, majd többségi szavazással ki kell választaniuk az osztály kedvenc témáit.

A további órák az utolsó óra kivételével

Csoportmunka

1. Lépés – a téma kiválasztása

- Írja a kiválasztott témákat különböző színű kartonokra, és helyezze azokat külön asztalokra. Kérje meg a diákokat, hogy menjenek ahhoz az asztalhoz, ahol az a téma van, amellyel foglalkozni szeretnének. Kérje meg őket, hogy nagyjából ugyanolyan méretű csoportokat alkossanak. Előfordulhat, hogy néhányuknak kompromisszumot kell kötni – ez szintén fontos eleme a demokratikus döntéshozatalnak.

2. Lépés – a műalkotás kiválasztása

- Miután a diákok elhelyezkedtek, kérje meg őket, hogy nézzék meg a témájukhoz kiválasztott műalkotásokat. Közösén meg kell vitatniuk és el kell dönteniük, hogy melyik műalkotásra összpontosítsanak.
- Minden csoport megkapja az általa kiválasztott műalkotás kinyomtatott változatát, amelyet egy nagy kartonpapírra ragasztanak, és felírják a fő okokat, amiért az adott művet választották. A cél az, hogy a csoportmunka során végig nyomon kövessék döntési folyamataikat, és a végén az egész osztály előtt bemutassák azokat.

Gyakorlati művészeti munka

1. Lépés – elemzés

- Kérje meg a tanulókat, hogy a gyakorlatban elemezzék a kiválasztott műalkotást: válasszanak ki vizuális elemeket, és azokat kinagyítva, ceruzával vagy zsírkrétával rajzolják le egy külön papírlapra. Ha rendelkezésre áll, egy írásvetítő segítségével könnyebben rögzíthetők a papíron az eredeti körvonalai.
- A részletek elkülönítésével és felnagyításával a műalkotás megértésének új szintjei tárulnak fel – az új vizuális élmény révén új felismerések születnek, miközben a korábban rejtett részletek előtérbe kerülnek.

2. Lépés – interpretáció

- A következő lépésben a diákok az eredeti mű egyéni vizuális interpretációjaként saját műalkotásokat készítenek. Felhasználhatják az eredeti mű elemeit és továbbfejleszthetik azokat. Ehhez különböző technikákat alkalmazhatnak, mint például a rajzolás, festés, illetve kollázs, fényképek, rövid videók (pl. Reels-videók) és kisebb installációk készítése. A cél, hogy a diákok saját maguk próbálják meg definiálni a demokráciát és az ahhoz kapcsolódó értékeket. Az oktatási segédlet 2. szakaszában, az egyes műalkotásokról szóló rész alatt található „Tippek tanároknak” című részben számos példát találunk lehetséges interpretációkra.

Utolsó óra/órák

A diákok bemutatják csoportmunkájuk eredményét az osztálynak. Az egyes bemutatókat követően a többi csoport kérdéseket tehet fel.

A munka intenzitásától függően egy második órára is szükség lehet a különböző csoportok munkáinak értékeléséhez.

Opcionális

Az általános téma feldolgozásának elmélyítése érdekében együttműködhet más tantárgyak tanáraival, és a művészeti órákon felhasználhatja a többi tantárgy, például a történelem és a társadalomtudományi tantárgyak keretében tanultakat.

Az óraterv tantárgyközi projektmunkaként is felhasználható átfogóbb tapasztalatok szerzése érdekében.

Egy-két diákot ki lehet jelölni a teljes folyamat megfigyelésére. Az újságírókhoz hasonlóan saját vizuális prezentációt készíthetnek megfigyeléseikről – mennyire volt sikeres a munka az osztályteremben, és mit tanultak a diákok a demokráciáról.

Ennek eredményét szélesebb közönség számára is hozzáférhetővé lehetne tenni, pl. az iskolai honlap vagy hírlevél stb. felületén.

Javaslatok kiállításra alkalmas művek készítésére

John Goudie Lynch (*1946)

Hollandia

Hémicycle Strasbourg, 1987

Olaj a panelen,

96 x 194 cm

A művek részleteinek kiválasztásával és felnagyításával önmagukban új képek jönnek létre; a mű tárgyát képező plenáris ülés részletesebb képei másként hatnak a nézőre.

Lehetséges további feladatok:

1. Példa:

Az Európai Parlament strasbourgi plenáris üléséről készült képek gyűjtése.

A tanulók megismételhetik a korábbi feladatot, például a 3. kép segítségével, vagyis kiválasztanak néhány személyt a fényképen, és kinagyítják a kiválasztott képrészletet. Ezután keressék meg a kapcsolódási pontokat a festményen és a fényképen látható alakok között. Mit fejeznek ki ezek a képek a demokráciáról és a demokratikus folyamatokról?

2. Példa:

Különböző európai nemzeti parlamentekről készült képek gyűjtése – néhány példa:

az osztrák parlament

Belgium – a flamand parlament

a belga parlament

a bolgár országgyűlés

a cseh parlament

a német parlament

- Hasonlítsák össze a képeket (építészet, ülésrend, nemzeti szimbólumok stb.), és kapcsolják össze azokat a politikai döntéshozatal demokratikus folyamataival.
- Készítsenek kollázst vagy plakátot az eredmények szemléltetésére, vagy
- dolgozzák ki egy új parlamenti struktúra modelljét, amely elősegíti a demokratikus döntéshozatalt.

3. Példa

Készítsenek képregényt vagy plakátot, amely valamilyen üzenetet közvetít:

- Válasszanak ki egy aktuális politikai témát, például a mesterséges intelligenciát, és képzeljék el, hogy az ábrázolt személyek mit gondolnak vagy mondanak.
- Ezt a feladatot össze lehet kapcsolni a pop-art irányzat mélyrehatóbb megvitatásával is. Roy Lichtenstein például egyike azoknak a művészeknek, akik ezt a kifejezési formát használták.
- A művészettörténet további példáiból is lehet meríteni.

Beszéljen a művészet!

További műalkotások, amelyek alkalmasak lehetnek a fent ismertetett feladatokhoz

Anna Baumgart (*1966)

Lengyelország

Wall [5 szoboregyüttes], 2008

Akrilgyanta és akrilfesték, 123 cm

Ruth Bianco (*1954)

Málta

Lines of Migration, 2020

Kollázs diptichon – montázs kézzel készített papírra,
160 x 250 cm

Flo Kasearu (*1985)

Észtország

Fears of a Museum Director, 2014

Ceruza, papír

650 x 500 mm (mindegyik)

TOVÁBBI FORRÁSOK

EU

- <https://together.eu/>
- <https://youth.europarl.europa.eu/hu/home.html>
- <https://what-europe-does-for-me.eu/hu/home>
- https://www.europarl.europa.eu/infographic/legislative-procedure/index_en.html

A művészet és a demokrácia tanítása

- <https://www.living-democracy.com/>
- https://learning-corner.learning.europa.eu/index_hu
- A short guide to the EU – downloadable pdf
https://learning-corner.learning.europa.eu/learning-materials/short-guide-eu_hu
- <https://www.coe.int/en/web/reference-framework-of-competences-for-democratic-culture>
- <Democracy is yours> animated video, Anne Frank House
<https://www.youtube.com/watch?v=C4YwdbR2fl8>
- Art of Democracy Festival on Tour in Graz, Austria 2022
<https://artofdemocracy.eu/>
- Ted talk playlist < Why is art important to democracy >
https://www.ted.com/playlists/733/why_art_is_important_to_democracy
From this playlist:
The good and the bad government – Lorenzetti's frescos in the Siena town hall
https://www.ted.com/talks/anthony_d_romero_this_is_what_democracy_looks_like?referrer=playlist-why_art_is_important_to_democracy&autoplay=true
- Interview – With Klaus Staeck, Artist and Publisher
<https://www.dw.com/en/activist-artist-klaus-staeck-still-provokes-at-80/a-42518822>
- Disney Parks | How-To Draw Cartoons Series
<https://www.youtube.com/playlist?list=PLflf8xbnbx65Z2oa2F9uqKZxJJn-4Nynr>

Művészettörténeti hivatkozások

- *The Allegory of Good and Bad Government*, in Siena's Palazzo Pubblico 1338–1339, Ambrogio Lorenzetti
- *David*, 1501–1504, Michelangelo Buonarroti
- *Liberty Leading the People*, 1830, Eugène Delacroix
- *Nie wieder Krieg!*, (*Never again War!*), 1924, Käthe Kollwitz, Poster, Chalk and brush lithograph
- *Und Neues Leben Blüht aus den Ruinen* (*And New Life Blooms from the Ruins*), 1980, Klaus Staeck
- *Guernica*, 1937, Pablo Picasso
- *Dove*, 1949, Pablo Picasso
- *Demokratie ist lustig* (*Democracy Is Merry*), 1973, Joseph Beuys
- *Get off your rat's ass and VOTE!*, 2006, Banksy

EGYÜTT A DEMOKRÁCIÁÉRT

Csatlakozz az europaert.eu közösséghez

Európai
Parlament